Опорний конспект лекцій з дисципліни
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ СЛУЖБОВОГО ПРАВА»

Освітня програма, рівень вищої освіти:	«Право» третього рівня вищої освіти за спеціальністю 081 Право галузі знань 08 Право Кваліфікація: доктор філософії з права
Статус дисципліни:	Вибіркова дисципліна № 3

Змістові модулі 1-5

Змістовий модуль 1

Лекція 1

Поняття та сутність службового права: гносеологічні аспекти

Завдання

- Визначити поняття службового права;
- Встановити предмет і метод службового права;
- Розкрити зміст принципів службового права;
- Визначити систему службового права;
- Проаналізувати службове право в системі адміністративного права.

Короткий зміст

У сучасній правовій науці питання, пов’язані із службовим правом, привертають увагу вчених-юристів, представників різних галузевих напрямів, однак і до цього часу залишаються дискусійними. Пов’язане це із тим, що і до цього часу немає однозначної відповіді на те, що представляє собою службове право? Як наслідок, немає загальновизнаної норми-дефініції. Окрім того, і до цього часу дискусійним у фаховому науковому середовищі залишається і питання, пов’язане із з’ясуванням місця службового права у системі сучасного національного права, а саме: чи воно є інститутом, підгалуззю чи все ж таки самостійною галуззю права. Приємно, що ці питання порушуються вченими представниками різних галузевих правових наук (перш за все, вченими-адміністративістами та фахівцями у галузі трудового права), однак питання і досі залишається у полі їх запеклої наукової дискусії, а отже відрізняється науковою актуальністю та практичним значенням.

Перш за все, слід зупинитися на використані самого терміну для його позначення. У сучасній правовій науці можна зустріти декілька термінів для його позначення, а саме: «службове право», «право служби», «право публічної служби», «право державної служби», «чиновницьке право» тощо.

Цілком логічним є формулювання тези про те, що термін «право державної служби», «право дипломатичної служби», «право муніципальної служби» та ін. є такими, що цілком логічно використовуються для позначення тих сукупностей правових норм, які регулюють відносини, пов'язані із окремими різновидами публічної служби. Відповідно їх неможна розглядати в якості синонімів для позначення тієї сукупності правових норм, які регулюють відносини, пов'язані із публічною службою в цілому. Отже співвідношення термінів «право публічної служби», а краще «службове право» та всіх інших, які безпосередньо «прив'язані до різновидів публічної служби», є такими: ціле і частини.

Отже, «службове право» – це узагальнюючий термін, який цілком може використовуватися для позначення всієї сукупності правових норм, безпосередньо пов'язаних із публічною службою в цілому. Чому саме «службове»? Чому саме це слово використовується у назві відповідної сукупності правових норм? Використання словосполучення «службове право» дозволяє зробити акцент на специфіку предмету правового регулювання відповідного елементу системи права – «службова діяльність особи, яка має публічну спрямованість», «діяльність особи, яка наділена відповідними публічно-владними повноваженнями задля служіння публічним інтересам».

Отже, підсумовуючи висновок щодо витоків терміну для позначення відповідної сукупності правових норм, покликаних регулювати відносини публічної служби, слід зазначити, що таким цілком можливо вважати «службове право» як узагальнюючий термін із вказівкою на специфіку предмету регулюючого впливу. Враховуючи те, що терміном «служба» охоплюється діяльність, зорієнтована на «зовнішній», «публічний» інтерес, уточнення терміну за рахунок доповнення словами «публічне» вважається зайвим. Отже, саме цей термін вважається доцільним, оптимальним для використання як у правовій науці (в т.ч. галузевих), так і у законодавстві задля уніфікації всього термінологічного ряду, для позначення всього масиву правових приписів, покликаних регулювати суспільні відносини, безпосередньо пов'язані із публічною службою в цілому.

Важливим постає питання, що ж собою представляє службове право? Для відповіді на нього доцільним вважається з'ясування його місця у системі національного права в цілому. Тим більше, що саме цей вектор вже протягом тривалого часу є базовим як у вітчизняній, так і зарубіжній правовій науці при

аналізі проблем службового права. Отже, для вирішення відповідного питання важливим є встановлення того, чи є службове право інститутом, підгалуззю галузі права (враховуючи «генетичні» зв'язки, можна вести мову про «входження» службового права до системи адміністративного права), чи все ж таки це самостійна галузь національного права? При цьому слід зазначити, що аналіз сучасних наукових галузевих джерел, безпосередньо присвячених цій проблематиці, свідчить про те, що вчені все частіше це питання визначають як базове у сучасній науковій фаховій дискусії (наприклад, праці Р. Мельника, В. Колпакова, Т. Коломоєць, Т. Аніщенко, О. Музи, С. Стеценка, Д. Припутня та ін.)

Узагальнений аналіз наявних тематичних джерел свідчить про те, що в основному існує кілька базових варіантів вирішення питання щодо місця службового права в системі національного права. Серед них:

а) службове право пропонується розглядати в якості інституту адміністративного права;

б) службове право є підгалуззю адміністративного права;

в) службове право є самостійною галуззю національного права. Щоправда, можна зустріти й дещо «новаційну» позицію вчених-юристів щодо розгляду службового права в якості «… підгалузі трудового та адміністративного права», стосовно обґрунтування якої потрібні додаткові аргументації навіть в умовах формування оновленого загально-теоретичного розуміння систематизації права в цілому.

Лекція 2
Теорія службового права як підгалузі адміністративного права

Завдання

- Дослідити становлення службового права;
- З'ясувати сутність службового права;
- Визначити ознаки і зміст службового права;
- Розкрити сутність наукової дискусії щодо місця і ролі службового права.

Короткий зміст

Доцільним є з'ясування позиції, для чого слід згадати загальновизнані положення теорії права щодо визначення інституту, підгалузі та галузі права. Так, зокрема, у Великій українській юридичній енциклопедії інститут права визначається як «відносно самостійна група правових норм, що регулюють вид (сторону) однорідних суспільних відносин у рамках однієї або декількох

галузей права з допомогою специфічних прийомів і способів». Його основними ознаками прийнято вважати: 1) місце в системі права; 2) об'єктивно суб'єктивну природу; 3) специфіку предмету правового регулювання; 4) відносну самостійність (автономність) в системі права; ступінь якої унеможливлює його абсолютно автономний характер; 5) системність зв'язків; 6) єдність змісту та цілісність; 7) закріплення особливості свого предмету, юридичного статусу суб'єктів, фіксуючи їх специфічною термінологією, законодавчими конструкціями, дефініціями; 8) формальну визначеність, відокремленість як результат застосування засобів нормотворчої техніки, що відображається у своєрідних офіційних засобах закріплення; 9) функціональну спрямованість. Щоправда, можна згадати й більш стислий перелік, а саме: «а) регулює певний вид однорідних суспільних відносин; б) являє собою певну сукупність норм, яка є відносно автономною у складі галузі права; в) забезпечує цілісне, відносно завершене правове регулювання певного соціального феномену (тобто має певну автономію); г) має загальну мету, основну ідею (принципи); д) використовує специфічні поняття та юридичні конструкції». На перший погляд всі вищезазначені ознаки притаманні сукупності правових норм, безпосередньо пов'язаних із регулюванням суспільних відносин щодо організації та функціонування публічної служби. Це й слугує підставою для визначення цієї сукупності саме як правового інституту, тобто визначення службового права в якості інституту адміністративного права.

Аналіз правових норм, які пропонується вважати службовим правом, дає можливість формулювати тезу про те, що усередині цієї сукупності відбувається «процес диференціації вже інтегрованих правових норм та їх структурно-змістовне відокремлення відповідно до видової специфіки того ж роду». Завдяки цьому можна вести мову про специфіку правових норм, які регулюють відносини муніципальної служби, державної служби, дипломатичної служби, патронатної служби тощо, які в цілому формують сукупність правових норм, які регулюють відносини публічної служби. На сьогоднішній день сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини, безпосередньо пов'язані із організацією та функціонуванням публічної служби, за рахунок їх зв'язків між собою, достатньо виокремлену, автономну сукупність, яка представляє собою цінність і у випадку розгляду її поза галуззю адміністративного права. Якщо так, отже така сукупність «переростає» межі визначення інституту права. Щоправда, можливим є питання щодо доцільності розгляду службового права за таких умов в якості складного інституту права, який виокремлюється за специфікою своєї структури й складається із субінститутів. Стосовно ж службового права мову

слід вести про певну сукупність нормативно-правових актів і навіть про формулювання пропозицій щодо їх кодифікації, що не є типовим для інституту права. Все це дозволяє стверджувати, що сукупність правових норм, яку пропонується розглядати в якості службового права, «переросла» ті ознаки, які є характерними для інституту права, що, у свою чергу, порушує питання про можливість розгляду службового права в якості іншого елементу системи права України – підгалузі адміністративного права чи все ж таки самостійної галузі в системі права України.

Структурно предмет службового права охоплює складові, що пов'язані із вищезазначеними аспектами різних видів публічної служби, які доповнюючи один одного, забезпечують відносну самостійність (автономність) предмету регулювання певної сукупності правових норм. Цілком можливим є умовне виділення останньої в системі права без втрати значення її для регулюючого впливу. В наявності є достатньо широкий спектр питань, які підлягають регулюванню, динамізм відповідної сфери регулюючого впливу, що впливає і на зміст сукупності правових норм.

Також цілком можна вести мову і про специфічну тематичну термінологію, притаманну вищезазначеній сфері регулюючого впливу, – «публічна служба», «державна служба», «дипломатична служба», «патронатна служба», «публічний службовець», «Присяга», «посада», «категорія посад», «ранг», «професійні компетентності», «службова кар'єра» тощо. В той же час немає жодних підстав вести мову про унікальність методу правового регулювання відносин публічної служби, оскільки має місце використання класичних методів адміністративного права, що й дозволяє вести мову про те, що службове право в сучасних умовах можна розглядати в якості підгалузі адміністративного права. Воно «генетично» виросло із нього, поступово, під впливом реалій державотворчих і правотворчих процесів трансформувалося із інституту у його підгалузь й в такому стані існує на сьогоднішній день.

Службове право як підгалузь адміністративного права можна охарактеризувати: як 1) підгалузь саме адміністративного права (за предметом правового регулювання), навіть не зважаючи на те, що окремі питання, пов'язані із публічної службою, регулюються нормами інших галузей права, однак, у порівнянні із нормами адміністративного права, їх кількість є набагато меншою. Щоправда і на сьогодні можна зустріти роботи, автори яких вважають службове право інститутом (інколи підгалуззю) іншої галузі права; 2) як складну за своєю структурою підгалузь, яка складається із великої кількості інститутів. При цьому простежується багатоманітність поглядів вчених-адміністративістів до розгляду службового права у його структурному аспекті (як сукупність інститутів права державної служби, права

дипломатичної служби, права патронатної служби тощо, або ж як інститутів службової кар'єри, заохочень у службовому праві, відповідальності публічних службовців тощо), що зумовлено вибором різних критеріїв для розгляду структури відповідної підгалузі; 3) як підгалузь, яка поєднує інститути матеріального і процесуального службового права, що знову ж таки підтверджує специфіку службового права й «переростання» ним меж правового інституту; 4) як підгалузь, яка виконує як регулятивну, так і охоронну функцію, а отже включає як регулятивні, так і охоронні інститути права. Щоправда, службове право виконує й цілий ряд інших функцій, серед яких: економічна, політична, виховна, ідеологічна, інформаційна, превентивна тощо.

На підставі всього вищезазначеного, можна запропонувати авторське визначення службового права. Це – сукупність норм права, які покликані регулювати суспільні відносини, безпосередньо пов'язані із організацією та функціонуванням професійної службової діяльності, зорієнтованої на задоволення публічних інтересів, осіб, які перебувають на посадах в органах публічної адміністрації й наділені для цього певним обсягом публічно-владних повноважень.

Змістовий модуль 2

Лекція 3

Теоретико правові особливості визначення поняття, видів та сутності публічної служби

Завдання

- Визначити основні підходи до визначення понять «служба», «публічна служба»;
- Надати характеристику інституційного та функціонального блоку терміну «публічної служби»;
- Визначити організацію публічної служби в зарубіжних країнах.

Короткий зміст

Державна служба виникла ще за часів первісного суспільства, має багатовікову історію розвитку. Виокремившись у первісному суспільстві, певна категорія осіб починає формуватися в управлінську еліту, яка з часом перетворилася в окрему групу – «державних людей». Як слушно зазначають

С.В. Ківалов, Л.І. Біла-Тіунова, у Стародавньому Єгипті такими були фараони, візирі, «скарбничі бога», скарбничі, «охоронці печатки», міністри, Радники «Ради храмового управління», «міської Ради», начальники «Півдня», «Північних країн» тощо. У ацтеків – виборний глава держави, члени «таємної державної ради», придворні та державні чиновники, жреці, незалежні судді; у давньому Римі – принуепси, сенатори, консули, пропретори, префекти, квестори, легати, цензори, еділи, презеси, прокуратори, судді, асесори тощо; у Візантійській імперії − басілевси, епанагоги, дукі, полемарки, архонти, стратиги, філомброти, прітани тощо. Знаковою подією у розвитку державної служби слід вважати прийняття 24.01.1722 року «Табеля про ранги усіх чинів військових, статських та придворних, які у якому класі чину». Пізніше він був доповнений указами Петра І, Катерини ІІ, Павла І, а у подальшому – новими нормативними актами за часів Олександра І та Миколи І.

Організація і діяльність осіб, які професійно виконують завдання і функції держави, визначаються терміном «державна служба». Саме така назва є характерною для України, Греції, Канади, Італії, Франції тощо. В деяких країнах (Іспанія, ФРН, Бельгія тощо) її називають «публічна служба», у Великій Британії – «цивільна служба».

У вітчизняній літературі термін «публічна служба» є відносно новим, у переважній більшості випадків і до тепер превалючими є терміни «державна служба», «служба в органах місцевого самоврядування».

Слово «служба» характеризує вид діяльності людини, що полягає, перш за все, в інтелектуальній праці, спрямованій на забезпечення «чужих» інтересів із одночасною підзвітністю та підконтрольністю службовців особі (органу), яка їх наймає. «Публічна» − інша складова назви, яка зосереджує увагу на тому, чиї інтереси повинні захищатися відповідними службовцями (тобто інтереси усього суспільства). Поєднуючи дві складові у понятті «публічна служба», можна вести мову про вид діяльності осіб, які працюють в організаціях публічного сектору і повинні задовольняти публічні інтереси.

Служба є одним із напрямів діяльності людства, важливим видом суспільно-корисної праці (до інших її видів належить виробництво матеріальних та нематеріальних цінностей, навчання, домашнє господарювання, громадська діяльність, підприємництво тощо). Служба як робота, як діяльність завжди пов'язана з такими категоріями як адміністрування, керівництво, контроль, нагляд тощо.

В літературі зазначається, що служба в суспільстві розподіляється відповідно до існування державних та недержавних організацій (громадських, корпоративних та самоврядних) на державну та недержавну. Існує також поділ служби в суспільстві на публічну та цивільну. До цивільної служби належить

служба у недержавних організаціях і установах, громадських та політичних об'єднаннях, а також в державних організаціях, службовці яких не мають статусу публічної служби. До публічної служби відносять державну службу та службу в органах місцевого самоврядування. Визначення публічної служби на законодавчому рівні міститься в КАС України.

Публічна служба − діяльність на державних політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба, інша державна служба, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування.

Термін «публічна служба» є складним за своїм змістовним наповненням і включає **два блоки**:

а) інституційний (інституціональний) – це коло осіб, для яких виконання публічних функцій є професійною діяльністю;

б) функціональний – сама процедура здійснення відповідної професійної діяльності.

У поєднанні цих двох блоків фактично можна з'ясувати реальний потенціал публічної служби.

Для змістовного з'ясування сутності правового регулювання публічно-службових відносин представниками Центру політико-правових реформ (зокрема, А.М. Школиком, Н.В. Александровою та іншими) пропонується виокремлення (відносно умовне) систем публічної служби на підставі узагальнення зарубіжного досвіду.

Так, наприклад, **за способом набору та просування по публічній службі** виділяються:

- система кар'єри (службовці, прийняті на роботу на нижчих шаблях кар'єри, просуваються по службі, отримують підвищення і збільшення платні);
- система посад (службовців приймають на певні посади, постійна робота на певній посаді не надається, службовець не просувається по службі, всі ж умови праці закріплюються в колективних договорах та контрактах);
- комбінована (змішана) система (поєднання елементів попередніх двох).

В залежності від політичних факторів впливу на зайняття посад на публічній службі виділяють:

- система заслуг (просування по службі залежить від професійних якостей особи);
- система здобичі (розподіл посад на публічній службі лише між членами політичної партії, яка перемогла на виборах).

Лекція 4

Державна служба: праксеологічні засади

Завдання

- Встановити історичні аспекти формування системи правового регулювання державної служби;
- Дослідити виникнення та становлення державної служби як суспільного інституту.
- Проаналізувати розвиток правового регулювання державної служби в Україні: характеристика етапів та основних нормативно-правових актів.
- З'ясувати теоретичні засади державної служби;
- Визначити сутність та особливості державної служби;
- Навести основні підходи до визначення поняття „державна служба";
- Дослідити призначення та функції державної служби;
- Виокремити види державної служби;
- Охарактеризувати принципи організації та функціонування державної служби. Органи державного управління державною службою та їх правовий статус.
- Навести положення дискусії щодо місця норм, що регулюють державну службу у правовій системі.

Короткий зміст

Логічним є розуміння державної служби як складової частини, різновиду публічної служби. В науці адміністративного права вироблені різні підходи до поняття державної служби. Традиційно розглядають її у трьох аспектах − **соціальному** (здійснення завдань та функцій держави в суспільстві), **політичному** (формування державної влади) та **правовому** (передбачає її правове регулювання).

Державна служба − професійна діяльність осіб, які займають посади в державних органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави та одержують за це заробітну плату за рахунок державних коштів.

Саме це визначення закріплено на законодавчому рівні та зумовлює відповідні **ознаки** державної служби :

- це різновид державної, суспільно-корисної діяльності;
- здійснюється на професійній основі особами, які займають посади в державних органах та їх апараті;
- спрямована на практичне виконання завдань і функцій держави;

- за виконану роботу особи одержують державну платню за рахунок державних коштів. Закон України «Про державну службу» пропонує нормативну дефініцію **державної служби**

Державна служба в Україні ґрунтується на таких основних **принципах:** служіння народу України; демократизму і законності; гуманізму і соціальної справедливості; пріоритету прав людини і громадянина; професіоналізму, компетентності, ініціативності, чесності, відданості справі; персональної відповідальності за виконання службових обов'язків і дисципліни; дотримання прав та законних інтересів органів місцевого і регіонального самоврядування; дотримання прав підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян. Перелічені принципи належать до групи **загальних принципів** державної служби, закріплені у Законі України "Про державну службу", і постають вихідними, основними, керівними положеннями, правилами, на яких базується система державної служби, їх практична значимість полягає у втіленні цих засад як важливих елементів професійної свідомості державних службовців в їх щоденній діяльності.

Крім того виділяють також групу організаційно-функціональних **принципів:** єдність системи державної служби (єдина державна політика, єдина законодавча база, єдина централізована система у цій сфері); принцип політичної нейтральності (участь у політичній та громадській діяльності лише поза межами службових обов'язків та робочого часу, державний службовець повинен неупереджено виконувати свої службові обов'язки незалежно від партійної належності та особистих політичних переконань, він не має права організовувати страйки та брати в них участь, також державний службовець під час виконання службових обов'язків не має права вчиняти дії, що демонструють його політичні погляди або свідчать про особливе ставлення до певних політичних партій); принцип рівності доступу до державної служби; принцип ієрархічності системи державної служби (чітко встановлена підлеглість нижчих органів та посад державної влади вищим, виконавча дисципліна); принцип стабільності кадрів державної служби (зміна керівника не може бути підставою для припинення державної служби, крім державних службовців патронатної служби); принцип системи заслуг (прийняття на службу та її проходження здійснюється на підставі ділових та особистих якостей, компетентності та кваліфікації). Саме ці принципи визначають організаційні засади функціонування інституту державної служби. В спеціальній юридичній літературі пропонуються й інші варіанти підходів до класифікації принципів державної служби, наприклад додатково виділяють групу **конституційних** принципів, інколи доповнюють **організаційно-функціональні** принципи іншими принципами, однак в цілому висловлені

позиції не суперечать одна одній, а лише деталізують та вдосконалюють вже існуючі.

Змістовий модуль 3

Лекція 5

Теорія моделей державної служби

Завдання

- Охарактеризувати моделі державної служби: поняття та види;
- Навести ознаки відкритої моделі державної служби;
- Надати характеристику правового регулювання державної служби у країнах з відкритою моделлю державної служби (США, Швеція тощо);
- Визначити ознаки закритої моделі державної служби. Характеристика правового регулювання державної служби у країнах із закритою моделлю державної служби (Франція, Японія, Італія, Німеччина, Великобританія тощо).

Короткий зміст

Загальноприйнятим визнається **поділ державної служби** на цивільну (іноді її визначають як загальнофункціональну) та мілітаризовану. ***Цивільна державна служба*** пов'язується з виконанням однотипових функцій загального, галузевого та міжгалузевого характеру без виділення принципової специфіки (переважно це служба в апараті органів державної виконавчої влади). ***Мілітаризована державна служба*** має багато особливостей, які відображені в нормативно-правових актах, що визначають статус відповідного державного органу (служба в органах внутрішніх справ, Міністерства оборони України, Служби безпеки України, податкових, митних органах та органах, які здійснюють охорону кордонів, тощо). До мілітаризованої служби також відносять службу в інших органах виконавчої влади, де встановлені спеціальні звання − Міністерстві інфраструктури України, Державній казначейській службі України, Антимонопольному комітеті України тощо.

С.М. Мосьондз, С.В. Ківалов, Л.Р. Біла-Тіунова пропонують розрізняти види державних службовців в залежності від органу, в якому вони проходять службу: державна служба в апараті законодавчих органів, державна служба в органах виконавчої влади, державна служба в судових органах та органах прокуратури тощо.

С.Г. Стеценко пропонує дещо по-іншому класифікувати на: загальнофункціональну та спеціалізовану (дипломатична служба, служба в органах прокуратури, в судових органах), обравши в якості критерію основний

нормативно-правові акт, який визначає їх засади, або ж основний базовий Закон України «Про державну службу», або спеціалізовані нормативно-правові акти.

Цілком можливою є класифікація в залежності від правового статусу органу (організації), в якій служба проходить, – державна та служба в органах місцевого самоврядування. В літературі непоодинокими є випадки використання в якості критеріїв для виокремлення різновидів державної служби – територіальної належності органу, в якому здійснюється служба, сфери функціонування тощо.

В нашій державі на конституційному рівні закріплено право рівного доступу громадян до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування. Законом України "Про державну службу" 1993 року встановлено, що право на державну службу мають громадяни України незалежно від походження, соціального, етничного та майнового стану, расової і національної приналежності, кольору шкіри, статі, політичних поглядів та релігійних переконань, місця проживання, які одержали відповідну освіту, професійну підготовку та пройшли конкурсний відбір чи за іншою процедурою, передбаченою Кабінетом Міністрів України, а Закон України від 17.11.2011 року деталізує ці положення − які досягли 18 років, які вільно володіють державною мовою.

Державну службу як вид публічної традиційно розглядають у:

- широкому розумінні – будь-яка діяльність (служба або робота) працівників, зайнятих у державних установах, закладах, на державних підприємствах (тобто, це і державні службовці, і працівники освіти, науки, сфери охорони здоров'я, культури, соціального забезпечення, керівники державних підприємств, їх заступники);
- вузькому розумінні – діяльність у сфері публічного адміністрування лише державних службовців (професійна, на посадах, з оплатою із бюджету).

У світі існують різні **моделі** державної служби. Наприклад, існуючі моделі державної служби умовно поділяють на **закриті та відкриті. Для закритої** моделі, її ще можна назвати європейською, характерним є обмежений доступ до державної служби та низька мобільність службовців у межах міжвідомчих переміщень, а також їх політична нейтральність. Прикладами такого підходу є Франція, Японія, частково Великобританія, Італія, Німеччина, Фінляндія тощо.

В свою чергу типовим представником **відкритої** моделі державної служби є США та Швеція. Ця модель передбачає відсутність елітних спеціалізованих закладів для підготовки керівного персоналу, є більш мобільною та спрощеною у сфері вступу на державну службу, отже має більш

демократичний характер, окрім того така система більш лояльна до політичної діяльності державних службовців.

У зарубіжних країнах виокремлюють безпосередні моделі державної служби.

- У Бельгії – державними службовцями є всі, хто перебуває на службі у державі (службовці урядових органів, лікарі, вчителі, податківці тощо);

- у Великій Британії – цивільна служба (громадська) та служба у поліції, армії, органах місцевого самоврядування, судах, публічних корпораціях тощо;

- в Італії – на державній службі перебувають дипломати, префекти, поліцейські, речники, які обіймають вищі керівні посади в публічних адміністраціях державного рівня, решта службовців вважаються державними лише формально, діють на підставі колективних угод;

- в Іспанії – існують: вищий корпус цивільних державних службовців, вищий корпус державних фінансових інспекторів, вищий корпус комерційних інспекторів та державних економістів, вищий корпус державних юристів, корпус медиків національної системи охорони здоров'я людей, вищий корпус інспекторів з праці і соціального захисту, генеральний адміністративний корпус державної адміністрації, корпус креслярів кадастрів і картографів, генеральний допоміжний корпус державної адміністрації, генеральний субальтернативний корпус державної адміністрації, корпус механіків – водіїв Міністерства оборони;

- у Китаї – єдина централізована державна служба;

- у Німеччині – державна служба на федеральному та земельному рівнях; персонал поділено на групи: а) безпосередньо чиновники; б) держпрацівники;

- у Польщі – цивільна служба (професійні службовці в адміністраціях) із розподілом на: а) цивільних службовців; б) працівників цивільної служби;

- у США – дворівнева цивільна служба – федеральна та служба штатів;

- у Фінляндії – державна служба розглядається у відносинах зайнятості, де держава – працедавець, а службовець – працівник державної сфери (службовці державного сектора, місцевого самоврядування, приватного сектора);

- у Франції – існує публічна служба, де держава - «публічна юридична особа». Державні службовці поділяються на категорії (Національних зборів та Сенату, судової ієрархій, зі спеціальним статусом, військової служби тощо) та на: службовців адміністрації, місцевих товариств, публічних установ, працівників парламенту, військовослужбовців, працівників суду;

- у Японії – державні службовці поділяються на: працівників

«особливої служби» (міністри, радники, судді тощо), «звичайної служби» (працівники державних органів, підприємств, установ, організацій, військовослужбовці та співробітники поліції) із конкурсом та стандартною шкалою оплати.

У вітчизняній адміністративно-правовій науці питання державної служби у різні історичні періоди досліджувалися по – різному. Як слушно зазначає І.С. Гриценко, не досліджували взагалі відповідну проблематику відомі вчені-юристи В.М. Гессен, І.Т.Тарасов, В.В, Івановський, І.Є. Андреєвський, М.Х.Бунге, М.М. Шпилевський. Одним із перших у правовій доктрині, хто зосередив увагу на дослідженні державної служби, був М.М. Сперанський. При цьому він розглядав державну службу як складову науки про внутрішнє державне управління. Ідея зв'язку державного управління та державної служби обґрунтовувалася і І.Є. Андреєвським, як особливе ставлення громадян до уряду і держави, особлива діяльність громадян, як нерозривний зв'язок державної служби та державної влади. Як представництво держави розглядали державну службу Н.К.Немідов, В.В.Івановський. При цьому питання державної служби досліджувалося в аспекті публічно-правового регулювання. М.М.Коркунов розглядав державну службу в якості допоміжного інституту для побудови динамічної конструкції державного права. М.М. Коркунов повністю ототожнював державну службу із органами державної влади, покликаними виконувати волю держави. М.І.Лазаревський вперше обґрунтував доцільність дослідження питань державної служби в межах адміністративного права, хоча продовжував розглядати як складову конституційного права. Такою була ситуація до першого десятиріччя XX сторіччя. А.І.Єлістратов розглядав державних службовців як суб'єктів адміністративного права, вважав інститут цей елементом правової держави, державна служба своїм призначенням передбачала служіння народові.

З 40-х років XX ст. зосередив акцент на посаді, зайняття якої надавало особі статус державного службовця, С.С.Студенікін, окреслив ознаки державної служби. На ознаці виконання державних функцій відповідними особами зосередив увагу І.М.Пахомов. В.Г.Вишняков формулює широке та вузьке розуміння державної служби. І.І.Євтихієв, В.О.Власов запропонували критерії для можливого розподілу посад на види, державних службовців на види. Пізніше цю справу продовжили І.М.Пахомов, О.І.Щербак, М.М.Ховін та ін. У 40-80-хх рр. XX ст., незважаючи на активізацію наукових досліджень, єдиної теорії державної служби не було.

Серед сучасників, які ґрунтовно дослідили проблематику державної служби, варто виокремити Ю.П.Битяка (на рівні дисертаційного дослідження)

із акцентом на історико-теоретичні, організаційно-функціональні аспекти, порівняльно-правові аспекти та правове перспективне планування. Знаковими можна вважати наукові роботи С.В. Ківалова, О.В. Петришина, Л.Р. Біли-Тіунової. Варто згадати і праці Р.С.Мельника із обґрунтуванням доцільності розгляду державної служби в якості підгалузі адміністративного права (службового права).

Лекція 6

Державний службовець: онтологічний аспект

Завдання

- Навести основні підходи до визначення поняття „державний службовець";
- Визначити поняття посади, її складові елементи;
- Провести класифікацію посад;
- Охарактеризувати політичні посади, адміністративні посади, патронатні посади;
- Встановити види державних службовців;
- Визначити призначення адміністративно-допоміжного персоналу. Функціональний (оперативний) склад органу. Службові особи та представники влади;
- З'ясувати співвідношення категорій службових осіб та посадових осіб.

Короткий зміст

Державний службовець - це громадянин України, який займає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті) (далі - державний орган), одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого державного органу, а також дотримується принципів державної служби.

Посада державної служби - визначена структурою і штатним розписом первинна структурна одиниця державного органу з установленими відповідно до законодавства посадовими обов'язками у межах повноважень.

Посади державної служби в державних органах поділяються на категорії та підкатегорії залежно від порядку призначення, характеру та обсягу повноважень, змісту роботи та її впливу на прийняття кінцевого рішення, ступеня посадової відповідальності, необхідного рівня кваліфікації та професійних компетентностей державних службовців.

Встановлюються такі категорії посад державної служби:

1) категорія "А" (вищий корпус державної служби) - посади:

Керівника Апарату Верховної Ради України та його заступників;

керівника апарату (секретаріату) постійно діючого допоміжного органу, утвореного Президентом України;

Державного секретаря Кабінету Міністрів України та його заступників, державних секретарів міністерств;

керівників центральних органів виконавчої влади, які не є членами Кабінету Міністрів України, та їх заступників;

керівників апаратів Конституційного Суду України, Верховного Суду, вищих спеціалізованих судів та їх заступників, керівників секретаріатів Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та їх заступників, Голови Державної судової адміністрації України та його заступників;

керівників державної служби в інших державних органах, юрисдикція яких поширюється на всю територію України, та їх заступників;

2) категорія "Б" - посади:

керівників та заступників керівників державних органів, юрисдикція яких поширюється на територію Автономної Республіки Крим, однієї або кількох областей, міст Києва і Севастополя, одного або кількох районів, районів у містах, міст обласного значення;

керівників державної служби у державних органах, юрисдикція яких поширюється на територію Автономної Республіки Крим, однієї або кількох областей, міст Києва і Севастополя, одного або кількох районів, районів у містах, міст обласного значення;

керівників та заступників керівників структурних підрозділів державних органів незалежно від рівня юрисдикції таких державних органів;

3) категорія "В" - інші посади державної служби, не віднесені до категорій "А" і "Б".

Кількість посад державної служби категорій "А" і "Б" в державному органі повинна становити не більше третини його штатної чисельності.

Визначення підкатегорій посад державної служби та прирівняння посад державної служби проводиться Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби.

Змістовий модуль 4

Лекція 7

Нормативно-правові особливості правового статусу державного службовця. Права та обов'язки державних службовців

Завдання

- Визначити поняття статусу державного службовця;
- Проаналізувати компетенцію та повноваження як елементи правового статусу;
- Охарактеризувати права та обов'язки державного службовця;
- Визначити заохочення та гарантії державних службовців;
- Навести характеристику державних нагород;
- Визначити загальні та спеціальні заходи заохочення;
- Дослідити проблему пільг і привілеїв. Матеріальне та соціально-побутове забезпечення державних службовців. Доплати державним службовцям. Відпустки державних службовців. Пенсійне забезпечення державних службовців;
- Проаналізувати етику на державній службі. Правове регулювання питань професійної етики державних службовців. Обмеження що ставляться до державних службовців.

Короткий зміст

Основні права державного службовця

Державний службовець має право на:

1) повагу до своєї особистості, честі та гідності, справедливе і шанобливе ставлення з боку керівників, колег та інших осіб;

2) чітке визначення посадових обов'язків;

3) належні для роботи умови служби та їх матеріально-технічне забезпечення;

4) оплату праці залежно від займаної посади, результатів службової діяльності, стажу державної служби, рангу та умов контракту про проходження державної служби (у разі укладення);

5) відпустки, соціальне та пенсійне забезпечення відповідно до закону;

6) професійне навчання, зокрема за державні кошти, відповідно до потреб державного органу;

7) просування по службі з урахуванням професійної компетентності та сумлінного виконання своїх посадових обов'язків;

8) участь у професійних спілках з метою захисту своїх прав та інтересів;

9) участь у діяльності об'єднань громадян, крім політичних партій у випадках, передбачених Законом України «Про державну службу»;

10) оскарження в установленому законом порядку рішень про накладення дисциплінарного стягнення, звільнення з посади державної служби, а також висновку, що містить негативну оцінку за результатами оцінювання його службової діяльності;

11) захист від незаконного переслідування з боку державних органів та їх посадових осіб у разі повідомлення про факти порушення вимог Закону України «Про державну службу»;

12) отримання від державних органів, підприємств, установ та організацій, органів місцевого самоврядування необхідної інформації з питань, що належать до його повноважень, у випадках, встановлених законом;

13) безперешкодне ознайомлення з документами про проходження ним державної служби, у тому числі висновками щодо результатів оцінювання його службової діяльності;

14) проведення службового розслідування за його вимогою з метою зняття безпідставних, на його думку, звинувачень або підозри.

Державні службовці також реалізують інші права, визначені у положеннях про структурні підрозділи державних органів та посадових інструкціях, затверджених керівниками державної служби в цих органах.

Основні обов'язки державного службовця

Державний службовець зобов'язаний:

1) дотримуватися Конституції та законів України, діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України;

2) дотримуватися принципів державної служби та правил етичної поведінки;

3) поважати гідність людини, не допускати порушення прав і свобод людини та громадянина;

4) з повагою ставитися до державних символів України;

5) обов'язково використовувати державну мову під час виконання своїх посадових обов'язків, не допускати дискримінацію державної мови і протидіяти можливим спробам її дискримінації;

6) забезпечувати в межах наданих повноважень ефективне виконання завдань і функцій державних органів;

7) сумлінно і професійно виконувати свої посадові обов'язки та умови контракту про проходження державної служби (у разі укладення);

8) виконувати рішення державних органів, накази (розпорядження), доручення керівників, надані на підставі та у межах повноважень, передбачених Конституцією та законами України;

9) додержуватися вимог законодавства у сфері запобігання і протидії корупції;

10) запобігати виникненню реального, потенційного конфлікту інтересів під час проходження державної служби;

11) постійно підвищувати рівень своєї професійної компетентності та удосконалювати організацію службової діяльності;

12) зберігати державну таємницю та персональні дані осіб, що стали йому відомі у зв'язку з виконанням посадових обов'язків, а також іншу інформацію, яка відповідно до закону не підлягає розголошенню;

13) надавати публічну інформацію в межах, визначених законом.

Державні службовці виконують також інші обов'язки, визначені у положеннях про структурні підрозділи державних органів та посадових інструкціях, затверджених керівниками державної служби в цих органах, та контракті про проходження державної служби (у разі укладення).

У разі виявлення державним службовцем під час його службової діяльності або поза її межами фактів порушення вимог Закону України «Про державну службу» з боку державних органів, їх посадових осіб він зобов'язаний звернутися для забезпечення законності до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби.

Лекція 8

Специфіка юридичної відповідальності державних службовців

Завдання

- Визначити поняття та види юридичної відповідальності за порушення законодавства про державну службу;
- Встановити склад правопорушення;
- Визначити підстави кримінальної відповідальності за злочини у сфері службової діяльності. Види злочинів у сфері службової діяльності, передбачені Кримінальним Кодексом;
- Визначити підстави адміністративної відповідальності державних службовців, передбаченої Кодексом про адміністративні правопорушення;
- Встановити особливості змісту загальної та спеціальної дисциплінарної відповідальності державних службовців;
- Дослідити цивільно-правову та матеріальну відповідальність державних службовців;
- Визначити види державного контролю;

- Встановити роль громадського контролю у сфері державної служби;
- З’ясувати особливості судового контролю за діяльністю державних службовців;
- Запропонувати шляхи вдосконалення юридичної відповідальності державних службовців та забезпечення прозорості їх діяльності.

Короткий зміст

Підставою для притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку, тобто протиправної винної дії або бездіяльності чи прийняття рішення, що полягає у невиконанні або неналежному виконанні державним службовцем своїх посадових обов’язків та інших вимог, встановлених Закону України «Про державну службу» та іншими нормативно-правовими актами, за яке до нього може бути застосоване дисциплінарне стягнення.

Дисциплінарними проступками є:

1) порушення Присяги державного службовця;

2) порушення правил етичної поведінки державних службовців;

3) вияв неповаги до держави, державних символів України, Українського народу;

4) дії, що шкодять авторитету державної служби;

5) невиконання або неналежне виконання посадових обов’язків, актів органів державної влади, наказів (розпоряджень) та доручень керівників, прийнятих у межах їхніх повноважень;

6) недотримання правил внутрішнього службового розпорядку;

7) перевищення службових повноважень, якщо воно не містить складу кримінального або адміністративного правопорушення;

8) невиконання вимог щодо політичної неупередженості державного службовця;

9) використання повноважень в особистих (приватних) інтересах або в неправомірних особистих інтересах інших осіб;

10) подання під час вступу на державну службу недостовірної інформації про обставини, що перешкоджають реалізації права на державну службу, а також неподання необхідної інформації про такі обставини, що виникли під час проходження служби;

11) неповідомлення керівнику державної служби про виникнення відносин прямої підпорядкованості між державним службовцем та близькими особами у 15-денний строк з дня їх виникнення;

12) прогул державного службовця (у тому числі відсутність на службі більше трьох годин протягом робочого дня) без поважних причин;

13) поява державного службовця на службі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп’яніння;

14) прийняття державним службовцем необґрунтованого рішення, що спричинило порушення цілісності державного або комунального майна, незаконне їх використання або інше заподіяння шкоди державному чи комунальному майну, якщо такі дії не містять складу кримінального або адміністративного правопорушення;

15) прийняття державним службовцем рішення, що суперечить закону або висновкам щодо застосування відповідної норми права, викладеним у постановах Верховного Суду, щодо якого судом винесено окрему ухвалу.

Державний службовець не може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності, якщо минуло шість місяців з дня, коли керівник державної служби дізнався або мав дізнатися про вчинення дисциплінарного проступку, не враховуючи час тимчасової непрацездатності державного службовця чи перебування його у відпустці, або якщо минув один рік після його вчинення або постановлення відповідної окремої ухвали суду.

Види дисциплінарних стягнень та загальні умови їх застосування

До державних службовців застосовується один із таких видів дисциплінарного стягнення:

1) зауваження;

2) догана;

3) попередження про неповну службову відповідність;

4) звільнення з посади державної служби.

У разі допущення державним службовцем дисциплінарного проступку, передбаченого пунктом 6 частини другої статті 65 Закону України «Про державну службу», суб’єкт призначення або керівник державної служби може обмежитися зауваженням.

У разі допущення державним службовцем дисциплінарних проступків, передбачених пунктами 4, 5, 12 та 15 частини другої статті 65 Закону України «Про державну службу», суб’єктом призначення або керівником державної служби такому державному службовцю може бути оголошено догану.

У разі допущення державним службовцем дисциплінарних проступків, передбачених пунктами 2 та 8 частини другої статті 65 Закону України «Про державну службу», а також вчинення систематично (повторно протягом року) дисциплінарних проступків, передбачених пунктами 4 та 5 частини другої статті 65 Закону України «Про державну службу», суб’єкт призначення або керівник державної служби може попередити такого державного службовця про неповну службову відповідність.

Звільнення з посади державної служби є винятковим видом дисциплінарного стягнення і може бути застосоване лише у разі вчинення дисциплінарних проступків, передбачених пунктами 1, 3, 7, 9-11, 13, 14 частини другої статті 65 Закону України «Про державну службу», а також вчинення систематично (повторно протягом року) дисциплінарного проступку, передбаченого пунктом 12 частини другої статті 65 Закону України «Про державну службу».

За кожний дисциплінарний проступок до державного службовця може бути застосовано лише одне дисциплінарне стягнення.

Змістовий модуль 5

Лекція 9

Теорія відповідальності державних службовців за корупційні діяння

Завдання

- Проаналізувати питання корупції: поняття та основні принципи запобігання;
- Визначити суб'єктів відповідальності за корупційні діяння;
- Встановити суб'єктів що здійснюють заходи запобігання та протидії корупції;
- Надати характеристику заходів спрямованих на запобігання та протидію корупції. Участь громадськості в заходах щодо запобігання та протидії корупції.
- Визначити відповідальність за корупційні правопорушення. Усунення наслідків корупційних правопорушень

Короткий зміст

Корупція - використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до

протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей;

Суб'єктами, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції», є:

1) особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування:

а) Президент України, Голова Верховної Ради України, його Перший заступник та заступник, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, міністри, інші керівники центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України, та їх заступники, Голова Служби безпеки України, Генеральний прокурор, Голова Національного банку України, його перший заступник та заступник, Голова та інші члени Рахункової палати, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Уповноважений із захисту державної мови, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

б) народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати місцевих рад, сільські, селищні, міські голови;

в) державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування;

г) військові посадові особи Збройних Сил України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та інших утворених відповідно до законів військових формувань, крім військовослужбовців строкової військової служби, курсантів вищих військових навчальних закладів, курсантів вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, курсантів факультетів, кафедр та відділень військової підготовки;

ґ) судді, судді Конституційного Суду України, Голова, заступник Голови, члени, інспектори Вищої ради правосуддя, посадові особи секретаріату Вищої ради правосуддя, Голова, заступник Голови, члени, інспектори Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, посадові особи секретаріату цієї Комісії, посадові особи Державної судової адміністрації України, присяжні (під час виконання ними обов'язків у суді);

д) особи рядового і начальницького складу державної кримінально-виконавчої служби, податкової міліції, особи начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України;

е) посадові та службові особи органів прокуратури, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, дипломатичної служби, державної лісової охорони, державної

охорони природно-заповідного фонду, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, і центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику;

є) Голова, заступник Голови Національного агентства з питань запобігання корупції;

ж) члени Центральної виборчої комісії;

з) поліцейські;

и) посадові та службові особи інших державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим;

і) члени державних колегіальних органів, у тому числі уповноважені з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель;

ї) Керівник Офісу Президента України, його Перший заступник та заступники, уповноважені, прес-секретар Президента України;

й) Секретар Ради національної безпеки і оборони України, його помічники, радники, помічники, радники Президента України (крім осіб, посади яких належать до патронатної служби та які обіймають їх на громадських засадах);

2) особи, які для цілей Закону України «Про запобігання корупції» прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування:

а) посадові особи юридичних осіб публічного права, які не зазначені у пункті 1 частини першої цієї статті, члени Ради Національного банку України (крім Голови Національного банку України), особи, які входять до складу наглядової ради державного банку, державного підприємства або державної організації, що має на меті одержання прибутку, господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі;

б) особи, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але надають публічні послуги (аудитори, нотаріуси, приватні виконавці, оцінювачі, а також експерти, арбітражні керуючі, незалежні посередники, члени трудового арбітражу, третейські судді під час виконання ними цих функцій, інші особи, визначені законом);

в) представники громадських об’єднань, наукових установ, навчальних закладів, експертів відповідної кваліфікації, інші особи, які входять до складу конкурсних та дисциплінарних комісій, утворених відповідно до Закону України "Про державну службу", Закону України "Про службу в органах місцевого самоврядування", інших законів (крім іноземців-нерезидентів, які входять до складу таких комісій), Громадської ради доброчесності, утвореної відповідно до Закону України "Про судоустрій і

статус суддів", і при цьому не є особами, зазначеними у пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої цієї статті;

3) особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, а також інші особи, які не є службовими особами та які виконують роботу або надають послуги відповідно до договору з підприємством, установою, організацією, - у випадках, передбачених Закону України «Про запобігання корупції»;

4) кандидати на пост Президента України та кандидати у народні депутати України, зареєстровані в порядку, встановленому законом.

Питання для самоконтролю

1. Які права має державний службовець?

2. Якими є обов'язки державних службовців?

3. Який керівник вважається безпосереднім для державного службовця?

4. Чи зобов'язаний державний службовець виконувати доручення працівника патронатної служби?

5. Що робити державному службовцеві у разі сумнівів щодо законності наказу, розпорядження чи доручення керівника?

6. Чи має право державний службовець брати участь у страйках?

7. Якими є дії державного службовця у разі реєстрації його кандидатом у депутати Центральною виборчою комісією, виборчими комісіями, сформованими (утвореними) в установленому порядку?

8. Що таке політична неупередженість державного службовця?

9. Які способи захисту права на державну службу існують?

10. Хто має право на державну службу?

11. Хто не може вступати на державну службу?

12. Які загальні вимоги передбачені для осіб, які претендують на посаду категорії «А»?

13. Які загальні вимоги передбачені для осіб, які претендують на посаду категорії «Б»?

14. Які загальні вимоги передбачені для осіб, які претендують на посаду категорії «В»?

15. Чи передбачають спеціальні вимоги до осіб, які претендують на державну службу?

16. В який спосіб особа може вступити на державну службу?

17. З якого моменту особа набуває статусу державного службовця?

18. На який строк здійснюється призначення на посаду державної служби?

19. Чи передбачено встановлення випробування у разі призначення особи на державну службу?

20. Чи зобов'язана особа, призначена на посаду державної служби, складати Присягу державного службовця?

21. З яких елементів складається заробітна плата державного службовця?

22. Які премії і за якими показникам встановлюються для державних службовців?

23. Що є джерелом формування фонду оплати праці державних службовців?

24. Які групи оплати праці державних службовців передбачені законодавством?

25. Яким чином визначається схема посадових окладів на посадах державної служби ?

26. Які особливості встановлення надбавок, доплат та премій для державного службовця?

27. Що таке службова кар'єра державного службовця?

28. Що таке ранг державного службовця?

29. Скільки рангів державних службовців передбачено? Яким документом регламентуються процедурні засади присвоєння рангів?

30. Якою є залежність рангів державних службовців із категоріями посад державної служби?

31. Хто є суб'єктом призначення рангів державних службовців?

32. Який ранг присвоюється особі, яка вперше призначається на державну службу?

33. Якою є черговість присвоєння рангів?

34. Чи можливе дострокове присвоєння рангу державного службовця?

35. Чи присвоюється черговий ранг протягом строку застосування дисциплінарного стягнення?

36. Чи зберігається раніше присвоєний ранг за державним службовцем у разі його переходу на посаду нижчої категорії або звільнення з державної служби?

37. Коли може державний службовець бути позбавлений рангу?

38. Чи робиться запис про присвоєння, зміну та позбавлення рангу державного службовця в особовій справі?

39. Що таке просування по службі державного службовця?

40. Коли просування по службі державного службовця неможливе

41. Чи можливе переведення державного службовця без обов'язкового проведення конкурсу?

42. Чи можливе переведення особи на вищу посаду державної служби без проведення конкурсу?

43. Чи є обов'язковою згода державного службовця на переведення?

44. Чи може бути переведення прихованим покаранням?

45. Чи передбачено обмеження щодо переведення державних службовців?

46. Чи може бути державний службовець направлений у службове відрядження?

47. Хто визначає строк, місце відрядження, режим роботи та завдання?

48. Який максимальний строк службового відрядження?

49. Чи відшкодовуються державному службовцю витрати на відрядження?

50. Що вважається зміною істотних умов служби?

51. Протягом якого строку про зміну істотних умов служби слід попередити особу?

52. Які наслідки незгоди службовця із зміною істотних умов служби?

53. Як вирішується питання зміни істотних умов служби у разі, коли службовець не подав заяви після ознайомлення зі змінами?

54. Які показники ураховуються під час щорічного оцінювання результатів службової діяльності?

55. Хто є суб'єктом щорічного оцінювання результатів службової діяльності службовців?

56. Які можуть бути наслідки щорічного оцінювання результатів службової діяльності?

57. Що таке професійна компетентність та професійний розвиток?

58. Які способи підвищення рівня професійної компетентності державного службовця існують?

59. У чому полягає постійний характер професійного навчання державного службовця?

60. Чи зобов'язана особа, яка вперше призначена на посаду державної служби, проходити професійне навчання?

61. За рахунок яких коштів здійснюється професійне навчання?

62. Чи зберігається за державним службовцем посада на період професійне навчання та стажування?

63. Який заклад здійснює науково-методичне забезпечення діяльності системи підготовки, перепідготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації державних службовців?

64. Що таке індивідуальна програма підвищення рівня професійної компетентності державного службовця?

65. Що таке заохочення?

66. Що є підставою для застосування до державного службовця заохочення?

67. Які види заохочень передбачено для державних службовців?

68. Хто застосовує заохочення до державних службовців?

69. Чи зазначається інформація про заохочення державного службовця у трудовій книжці та особовій справі?

70. Чи застосовується заохочення до державного службовця протягом строку застосування до нього дисциплінарного стягнення?

71. Чи може безпосередній керівник державного службовця ініціювати клопотання про заохочення перед вищим за рівнем керівником?

72. Яку функцію виконує заохочення?

73. Чи існують кількісні обмеження щодо заохочень?

74. Що таке службова дисципліна?

75. Що таке дисциплінарний проступок?

76. Які існують види дисциплінарних проступків?

77. Термін давності притягнення до дисциплінарної відповідальності яким він є?

78. Які існують види дисциплінарних стягнень?

79. Якими є обставини, що пом'якшують дисциплінарну відповідальність?

80. Чи є перелік обставин, що пом'якшують дисциплінарну відповідальність, вичерпним?

81. Якими є обставини, що обтяжують дисциплінарну відповідальність?

82. Хто є суб'єктами, уповноваженими ініціювати дисциплінарні провадження та застосовувати дисциплінарні стягнення?

83. Чи може застосовуватися дисциплінарне стягнення під час відсутності державного службовця на службі у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, під час перебування його у відпустці, у відрядження?

84. Чи застосовується дисциплінарне стягнення за вчинення державним службовцем діяння у стані крайньої потреби або необхідної оборони?

85. Чи зобов'язаний суб'єкт призначення перед накладанням дисциплінарного стягнення отримати пояснення державного службовця?

86. Чи має право державний службовець знайомиться з усіма матеріалами дисциплінарної справи та надавати зауваження, клопотання?

87. Чи оскаржується рішення про накладення дисциплінарного стягнення?

88. Якими є строки зняття дисциплінарного стягнення?

89. Що є підставами для припинення державної служби у разі втрати державним службовцем права на державну службу або його обмеження?

90. Чи є зміна керівника або складу державних органів, керівників державної служби в державних органах та безпосередніх керівників підставою для припинення державної служби з ініціативи новопризначених керівників?

91. Якщо державний службовець призначений на посаду державної служби на певний строк, який день вважається днем звільнення?

92. Чи має право державний службовець припинити відносини державної служби за власним бажанням?

93. Чи можливе звільнення державного службовця до закінчення 14-денного строку?

94. Чи має право державний службовець, який попередив про припинення трудових відносин, відкликати свою заяву?

95. Що є підставами для припинення державної служби за ініціативи суб'єкта призначення?

96. Протягом якого строку за державним службовцем, який втратив працездатність під час виконання посадових обов'язків, зберігається посада?

97. Що може бути підставою для припинення державної служби за ініціативою суб'єкта призначення ?

98. Що є підставами для припинення державної служби у зв'язку з обставинами, що склалися незалежно від волі сторін?

99. У які строки державний службовець, який звільняється з посади або переводиться на іншу посаду, зобов'язаний передати справи?

100. Які посади належать до посад патронатної служби?

Рекомендована література

1. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу» / наук. ред.: акад. А.О. Селіванов, акад. М.І. Іншин. – К.: Парлам. вид-во, 2017. – 512 с.

2. Службове право України: словник термінів / за заг. ред. Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков. – Запоріжжя: Видавничий Дім «Гельветика», 2017. – 340 с.

3. Актуальні проблеми реалізації положень Закону України «Про запобігання корупції»: тези доповідей регіонального науково-практичного круглого столу, м. Запоріжжя, 1-2 грудня 2017 року / за заг. ред. Т.О. Коломоєць. – Запоріжжя: ЗНУ, 2017. – 216 с.

4. Коломоєць Т.О. Правове регулювання державної служби : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Право» освітньої програми «Правознавство» / Т.О. Коломоєць, А.А. Шарая. – Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2017. – 80 с.

5. Дисциплінарно-деліктне право України: навчальний посібник / Т.С. Аніщенко, Ю.А. Берлач, Д.С. Бондаренко та ін.; за заг. ред. Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков; Запорізький національний університет. – К.: Ін Юре, 2016. – 464 с.

6. Заохочення у службовому праві: навч. посіб. / Н.О. Армаш, Ю.А. Берлач, І.В. Болокан та ін.; за заг. ред. Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков. – К.: Ін Юре, 2017. – 360 с.

7. Битяк Ю.П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: монографія. – Х.: Право, 2005. – 304 с.

8. Адміністративне право України: Академічний курс: підручник: у 2 т. / гол. ред. кол. В.Б. Авер'янов. – К.: Юридична думка, 2007. – Т. 1: Загальна частина. – 584 с.

9. Ківалов С.В. Закон України «Про державну службу»: наук.-практ. коментар / С.В. Ківалов, Л.Р. Біла-Тіунова. – 2-е вид. змін. і допов. – Одеса: Фенікс, 2009. – 629 с.

10. Школик А.М. Порівняльне адміністративне право: навч. посіб. для юрид. фак. та фак. міжнар. відн. / А.М. Школик. – Л.: ЗЦКЦ, 2007. – 308 с.

11. Демократичні засади державного управління та адміністративне право: монографія / автор. кол.: Ю.С. Шемшученко, А.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко та ін.; за заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К.: Юридична думка, 2010. – 496 с.

12. Коломоєць Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник / Т.О. Коломоєць. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 576 с.

13. Публічна служба: зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В.П. Тимощука, А.М. Школика. – К.: Конус-Ю, 2007. – 796 с.

14. Государственная служба в странах основных правовых систем мира: в 2-х т. / под ред. А.А. Демина. – М.: Книгодел, 2010.

15. Ківалов С.В. Дисциплінарна відповідальність державного службовця в Україні: питання теорії і правового регулювання: монографія / С.В. Ківалов, Л.Р. Біла-Тіунова, Л.М. Корнута. – Одеса: Фенікс, 2013. – 240 с.

16. Ківалов С.В. Публічна служба в Україні: підручник / С.В. Ківалов, Л.Р. Біла-Тіунова. – Одеса: Фенікс, 2009. – 320 с.

17. Новак О.Д. Правові засади дисциплінарної відповідальності державних службовців в Україні: монографія / О.Д. Новак; за заг. ред. В.В. Зуй. – Х.: Право, 2015. – 120 с.

18. Державне регулювання антикорупційної діяльності. Законодавство. Коментар. Роз'яснення / за заг. ред. О.С. Саєнка; за наук. ред. М.І. Хавронюка. – К.: Юрінком Інтер, 2017. – 576 с.

19. Берднікова К.В. Особливості нового антикорупційного законодавства у сфері адміністративної відповідальності за порушення встановлених законодавством обмежень щодо одержання подарунків / К.В. Берднікова // Адміністративне право і процес. – 2015. - № 1 (11).

20. Коломоєць Т.О., Лютіков П.С. Обмеження щодо одержання подарунків публічними службовцями: деякі дискусійні питання нормативного закріплення у законодавстві України / Т.О. Коломоєць, П.С. Лютіков // Право і суспільство. – 2017. - № 6. - С. 16-19.

21. Коломоєць Т.О., Лютіков П.С. Обмеження щодо одержання подарунків як засіб запобігання правопорушення, пов'язаним із корупцією:

правовий аспект/ Т.О. Коломоєць// Підприємництво, господарство і право. – 2017. - № 12. – С. 12-17.

22. Коломоєць Т.О. Конфлікт інтересів як засіб запобігання корупції в Україні: правовий аспект/ Т.О. Коломоєць// Актуальні проблеми дослідження питань публічного та приватного права: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. м. Запоріжжя, жовтень 2017 р. – Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – С. 34-38.

23. Коломоєць Т.О. Конфлікт інтересів як базове поняття антикорупційного законодавства в Україні: визначення, види, заходи врегулювання/ Т.О. Коломоєць// Теорія та практика сучасної юриспруденції: XIII Всеукраїнська наукова конференція (м. Харків, 25 жовтня 2017 року) . – Х.: ФОП Бровін О.В., 2017. – С. 236 – 238.

24. Коломоєць Т.О. Поняття «подарунок» у вітчизняному антикорупційному законодавстві: питання нормативного визначення та видового розмаїття / Т.О. Коломоєць // Інтеграція юридичної науки і практики як основа сталого розвитку вітчизняного законодавства: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 24–25 листопада 2017 р. – Дніпро : Дніпропетровський гуманітарний університет, 2017. – С. 56–60.

25. Коломоєць Т.О. Нормативна модель визначення обмеження щодо одержання подарунків публічними службовцями у вітчизняному законодавстві/ Т.О. Коломоєць // Правова освіта та правова наука в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 11 листопада 2017 р. – Запоріжжя: ЗНУ, 2017. – С. 68-74.